

พระธรรมเทศนา

สามัคคีธรรมกถา

พระกิตติญาณเมธี (สมเกียรติ ฐิริปญโญ ป.ธ.๗)

วัดกลาง จังหวัดลพบุรี

ในการพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศล พระศพ
สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี
ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง
วันพุธที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๔

*****

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส
สพฺเพสํ สงฺฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกาคี.

บัดนี้ จักรับพระราชทานถวายวิสาขนาพระธรรมเทศนาในสามัคคีธรรมกถา ฉลองพระเดชพระคุณ ประดับพระปัญญาบารมี อนุรูปแก่พระราชกุศลทักษิณานุปทาน เพิ่มพูนบุญราศี ในการที่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญอุทิศถวายแด่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ตามบุญญพิธีในทางพระพุทธศาสนา ด้วยทรงพระราชอนุสรณ์ถึงคุณงามความดี ที่ได้ทรงบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ประเทศชาติ และพระศาสนาโดยลำดับ ในโอกาสนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการหน่วยตุลาการเป็นเจ้าภาพบำเพ็ญพระกุศลถวาย

ตามพระเถระภาษิต ที่ได้อัญเชิญเป็นอุเทศไว้เบื้องต้นว่า **สพฺเพสํ สงฺฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิสาธิกา** แปลเป็นใจความว่า หมู่ชนที่มีความสามัคคี จักประสบความเจริญรุ่งเรือง ดังนี้ คำว่า **สามัคคี** ในคานานี้ท่านมุ่งหมายเอาความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ที่ประกอบด้วยกุศลเจตนาในประโยชน์ที่ประกอบและประโยชน์ที่ประกอบนั้น ต้องเป็นไปเพื่อที่จะได้มา ๓ ประการ คือ ๑. **อรรถ** ความต้องการหรือสิ่งที่ตนมุ่งหมาย ได้แก่ประโยชน์ ๒. **हितะ** ความเกื้อกูล ๓. **สุขะ** เป็นเหตุนำมาซึ่งความสุขของหมู่คณะตลอดถึงประเทศชาติ

คำว่า **สามัคคี** นั้น มีคำที่เป็นไวพจน์ อธิบายความหมายของสามัคคีมีอยู่ ๓ คำ ๑. **สังคหะ** คือการสงเคราะห์ หมายความว่า รวมเข้าด้วยกัน อุดหนุนกัน สนับสนุนกัน มีไมตรีจิตต่อกัน ยกตัวอย่างเช่น เม็ดทรายแต่ละเม็ดตามธรรมชาติมีความแข็งอยู่ในตัว แต่ถ้าเม็ดทรายไม่รวมอยู่ในที่เดียวกัน ก็ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ถ้าเอาปูนซิเมนต์และน้ำผสมปนกันเข้า จับตัวแข็งก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ หรือผสมหินย่อยหรือหินกรวดเข้าไป ก็จะเป็นคอนกรีตใช้สร้างอาคารใหญ่โตได้ ชาวบ้านชาวเมืองหรือพลเมืองของประเทศชาติก็เช่นเดียวกัน ถ้าใช้หลักสามัคคีธรรมมา

เป็นน้ำเชื่อมเข้าไปประสานกันเข้า ก็จะเกิดพลังมหาศาล อาจสร้างประโยชน์ใหญ่โต และเป็นกำลังต้านทานศัตรูภายนอกได้ **๒. อวิวาทะ** คือ การไม่วิวาทกันไม่ได้แย้งกัน ไม่ขัดกันไม่แก่งแย่งกัน ด้วยอำนาจทฤษฎีมานะ **๓. เอเกิภาพ** คือ ความเป็นหนึ่งหรือความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สรุปลงโดยใจความ ความสามัคคีคือความไม่แตกแยกกัน การรวมกันเป็นกลุ่มก้อน ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สามัคคีนั้นเป็นคุณธรรมไม่มีตัวตน ไม่สามารถจะหยิบยกให้แก่กันและกันได้ เหมือนวัตถุ เช่น ข้าวของ เงินทอง ของใช้ต่างๆ แต่สามารถแยกแยะความสำคัญของสามัคคีให้เห็นคุณและโทษโดยย่อได้ดังนี้ คือ

- (๑) อานุภาพของความสามัคคี
- (๒) อานิสงส์ของความสามัคคี
- (๓) หนทางสร้างสามัคคี
- (๔) วิธีการที่จะปลุกรักษาสามัคคี

(๑) ข้อที่ว่า **อานุภาพของความสามัคคี** คุณธรรมความสามัคคีเป็นสมุฏฐานให้เกิดผล ๒ ประการ คือ เป็นบ่อเกิดกำลังและเป็นบ่อเกิดอำนาจ เพื่อความกระจ่างข้อนี้ ขอให้มองดูสิ่งที่ใกล้ตัวเรา คือ ร่างกายของเรา ที่มีกำลังความสามารถทำอะไร ๆ ได้หลายอย่าง ก็เพราะอวัยวะส่วนต่าง ๆ ยังสามัคคีกันและไม่ถูกโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียน ถ้าวางอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งมีอันเป็นไป เช่น เกิดเจ็บไข้ป่วยลงใช้การอะไรไม่ได้ จะรู้สึกว้า กิจที่จะทำ คำที่จะพูด เกิดขัดข้องขึ้นมาทันที ยกตัวอย่างนิ้วมือ ๑๐ นิ้ว ถ้ายกมาไว้แนบอก ก็จะเกิดเป็นมหาเสน่ห์เมตตานิยม ผู้ใหญ่เห็นก็เกิดความรักใคร่เมตตาจิต ถ้าใช้กราบไหว้พระรัตนตรัยก็จะเกิดเป็นบุญกุศลขึ้นมาทันที บางทีก็ใช้ความสามัคคีของนิ้วทั้งหมดก็อาจจะหาทรัพย์ได้ เช่น นักกีฬา เป็นต้น

เพื่อสนับสนุนความสำคัญของความสามัคคีข้อนี้ จะขอหยิบยกไตรรงค์ธงชาติไทย ซึ่งธงนี้เป็นแผ่นผ้าต่างสีที่มีความหมายใช้แทนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สีขาวใช้ความหมายถึงพระพุทธศาสนา อันแสดงถึงความบริสุทธิ์ผุดผ่อง สีแดงใช้ความหมายถึงชาติไทยที่บรรพบุรุษคนไทย ได้พลีเลือดเนื้อเพื่อชาติไทยด้วยความจงรักภักดี สีน้ำเงินหรือสีฟ้าใช้ความหมายถึงพระมหากษัตริย์ ที่เชื่อถือกันมาว่า ทรงอวตารมาจากสวรรค์ชั้นฟ้า มาสู่แดนดินมนุษย์ ข้อความทั้งหมดนี้ตรงกับบทประพันธ์ที่ว่า

ไตรรงค์ธงชาติไทยสะบัดปลิว	ห้าริ้วสีแดง-น้ำเงิน-ขาว
ดวงดาวเดือนลอยเด่นในหมู่ดาว	เป็นมิ่งขวัญของปวงชาวไทย
น้ำเงินคือสีประจำมหากษัตริย์	สีขาวคือสีประจำพุทธศาสน์อันผ่องใส
สีแดงคือสีประจำชาติของชนชาวไทย	จะขอเทิดทูลธงไตรรงค์ไว้ตลอดกาล

เมื่อแผ่นผ้าเหล่านี้ ถูกนำมาผนึกติดกัน จะมีความหมายอันศักดิ์สิทธิ์เท่ากับเป็นชีวิตจิตใจของปวงชน ชาวไทยทั้งชาติ เปรียบประดุจสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจ ของพสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า แผ่นผ้าต่างสีนั้น แม้จะมีความหมายแทนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ก็จริง แต่ถ้าไม่อยู่รวมกันมิได้ผนึกความเป็นผืนผ้า

เดียวกันก็จะกลายเป็นแผ่นผ้าธรรมดาเท่านี้เองหาที่มีความศักดิ์สิทธิ์อะไรไม่ นี่เป็นตัวอย่างของ
อานุภาพของความสามัคคี

(๒) ข้อที่ว่า **อานิสงส์ของความสามัคคี** ความสามัคคีเป็นสมุฏฐานให้เกิดผล ๒ ประการ
คือ กำลังอย่างหนึ่ง อำนาจอย่างหนึ่ง จะขอขยายถึงความสามัคคีทำให้เกิดกำลังก่อน คนเราลำพัง
คนเดียวสามารถทำงานได้เท่าที่คนเดียวจะสามารถทำได้ เช่น ยกน้ำหนัก เป็นต้น คนเดียวไม่
สามารถยกเสายกชุงได้ แต่เมื่อผนึกกำลังกันเข้า หลาย ๆ คน ก็อาจจะยกได้

ส่วนความสามัคคีก่อให้เกิดอำนาจนั้น มีอุทาหรณ์จะพอยกมาสาธกอยู่มาก เช่น ในหมู่สัตว์
ตัวเล็ก ๆ เช่น ผึ้ง ต่อ แตน แต่ลำพังตัวเดียวก็ไม่น่าเกรงขามเท่าไร แต่ถ้ามาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม
เป็นก้อน ก็เกิดมีอำนาจเป็นที่น่าเกรงกลัว ใคร ๆ ก็ไม่กล้าไปรังแก ไม่จำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงสัตว์
ใหญ่โตเลย

ในหมู่มนุษย์ก็เหมือนกัน หน่วยงาน ๆ เช่น หมู่บ้านหนึ่ง มีชาวบ้านพร้อมเพรียงกันสมัคร
สมานกันดี มิใช่ต่างคนต่างอยู่ มีเหตุร้ายเกิดขึ้น ก็พร้อมเพรียงช่วยกันป้องกันต้านทาน หมู่บ้านนั้น
เกิดมีอำนาจขึ้น เป็นที่น่าเกรงขามของศัตรู ขยายส่วนขึ้นไปถึงประเทศชาติ ถ้าพลเมืองพร้อม
เพรียงสมัครสมานกัน มีความรักชาติ รักถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอน รักพวก รักพ้อง ไม่แตกแยกกัน
ไม่เห็นถ้าศึกว่าเรือน ไม่เห็นเดือนดึกว่าตะวัน บ้านเมืองหรือประเทศก็จะเกิดมีอำนาจ เป็นที่เกรง
ขามของศัตรู

แม้ในอดีตดึกดำบรรพ์ พระเจ้าอชาตศัตรูปกครองประเทศมครรัฐ เป็นพระมหากษัตริย์ที่มี
พระปรีชาสามารถยิ่ง ใครจะได้แคว้นแคว้นวัชชีอันเป็นเมืองเล็ก ๆ เป็นเมืองขึ้น แม้ในเวลานั้น
ประเทศมครรัฐเป็นประเทศที่มีอภิมหาอำนาจก็จริง แต่ก็ไม่สามารถจะปราบปรามแคว้นวัชชี ซึ่ง
เป็นแคว้นเล็ก ๆ ได้ เพราะชาวเมืองมีความสามัคคีเป็นอย่างดี พร้อมเพรียงกันต่อต้านข้าศึกที่ยก
มาประชิดบ้านเมืองสามารถรักษาความเป็นเอกราชของประเทศชาติเอาไว้ได้ นี่เป็นตัวอย่าง
อำนาจของความสามัคคี แต่ต่อมาภายหลัง ชาวแคว้นวัชชีเกิดความแตกแยกสามัคคี เพราะไปเชื่อ
คำยุยงของวัสสการพราหมณ์ ในที่สุด ก็ถูกกองทัพของพระเจ้าอชาตศัตรู เข้าปราบปรามอยู่ใน
อำนาจ กษัตริย์ชาววัชชีต้องเสียบ้านเสียเมืองกระจัดกระจายไม่มีประเทศของตนเอง ที่เป็นเช่นนี้
เพราะอะไรเล่า ก็ เพราะโทษของความแตกแยกสามัคคี

ที่ได้ยกตัวอย่างมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า ความสามัคคีเป็นสมุฏฐานให้เกิดมีอำนาจ และ
เป็นสมุฏฐานให้เกิดมีกำลังอย่างไร เพราะเหตุนี้ พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสสอนเกี่ยวกับเรื่องความ
สามัคคีไว้มาก เช่น **สุขา สงฆสส สามคคี** ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะเป็นเหตุให้เกิด
ความสุขได้ **สมคคานํ ตโป สุข** ความเพียรของผู้พร้อมเพรียงกัน เป็นเหตุนำความสุขมาให้หมู่
คณะ เป็นต้น

(๓) ข้อที่ว่า **หนทางสร้างสามัคคี** นั้น ทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏเป็นรูปธรรมก็ดี
หรือเป็นนามธรรมก็ดี มิใช่ว่าอยู่เฉย ๆ ก็ปรากฏขึ้นมาเอง โดยไม่มีเหตุปัจจัยอะไรเลย เรามองดู
รอบตัวเราล้วนมีเหตุปัจจัยดลบันดาลให้เกิดขึ้นทั้งนั้น ความสามัคคีของหมู่คณะก็เหมือนกัน ทุก ๆ
คนจึงควรเพิ่มพูนความสามัคคีให้เกิดขึ้น ซึ่งเรื่องนี้พระพุทธเจ้า ได้ตรัสหนทางบ่อเกิดของสามัคคี

ไว้มากมาย ในที่นี้ของยกหลักกรรมหมวดหนึ่งขึ้นมาบรรยาย หลักกรรมในข้อนี้คือ สังคหัตถุธรรม ๔ อย่าง คือ

๑. ทาน คือการแบ่งปัน การเจือจานอุดหนุนกัน การสงเคราะห์กัน
๒. ปิยวาจา คือการพูดให้เขาเกิดความสามัคคี หรือการพูดให้เกิดเมตตาจิต
๓. อັถถจริยา คือการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะ
๔. สมานัตตตา คือการวางตนให้เหมาะสมกับสถานะ ให้ถูกกาลเทศะ

ประการที่ ๑ คำว่า **ทาน** นี้ สำคัญมาก นักปราชญ์ท่านกล่าวว่า

การให้เป็นยารัก   การตระหนี่เป็นยาชง

และว่า

ความรักมา   เพราะน้ำใจมี

ความรักหนี   เพราะน้ำใจหมด

ความรักหด   เพราะน้ำใจแห้ง

น้ำใจที่นี้หมายถึง ความโอบอ้อมเอื้ออาทร เมื่อมีความรักเกิดขึ้นแล้ว ความสามัคคีก็ตามมา อย่างคำที่พูดว่า

ความรักมี   ความสามัคคีก็ตามมา

ความรักโรยรา   ความสามัคคีก็หนีจากไป

ก็ขอให้พิจารณาดูดินที่เป็นก้อนปึกแผ่นได้นั้น ก็เพราะว่ามีน้ำเป็นเครื่องประสานเอาไว้ ถ้าไม่มีน้ำเข้าไปผสมก็จะกลายเป็นฝุ่น สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น สังคมเราก็เหมือนกัน ที่จะเกิดความสามัคคีของหมู่คณะได้นั้น ก็เพราะมีน้ำ คือความรักความเมตตาคอยประสานเอาไว้ ถ้าลองได้เกลียดชังกันแล้วก็ไม่อยากจะอยู่รวมกันเลย แม้แต่ใบหน้าก็ไม่อยากจะมองดู เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงทาน คือการแบ่งปันให้ ท่านแยกเอาไว้ ๓ ประการ คือ

๑. ให้เพื่อบูชาคุณเพราะปรารถนาถึงความกตัญญูเป็นเหตุ เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ พระมหากษัตริย์ พระพุทธเจ้า เป็นต้น ท่านมีพระคุณต่อเรามาก สมควรอย่างยิ่งที่เราผู้อยู่ในฐานะลูก ในฐานะศิษย์ ในฐานะข้าราชการ พสกนิกรชาวไทย ในฐานะพุทธบริษัท จำต้องระลึกถึงพระคุณของท่านไว้เสมอ บางโอกาสก็นำเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องสักการบูชาไปให้ท่าน เพื่อแสดงหรือประกาศให้ชาวโลกรู้ว่า ความกตัญญู กตเวทิตะเป็นเครื่องหมายของคนดี
๒. ให้เพื่อเป็นเครื่องผูกมัดเหนี่ยวรั้งน้ำใจของคนอื่นไว้ ตัวอย่างเช่น เพื่อนบ้านใกล้เรือนเคียงขาดเหลืออะไรก็ช่วยกัน เพื่อเชื่อมไมตรีจิตมิตรภาพ จะได้พึ่งพาอาศัยกันยามเจ็บไข้ได้ป่วยหรือยามตกยาก เป็นมิตรกันดีกว่าเป็นศัตรูกัน คนมีศัตรูเหมือนร่างกายเป็นโรค เพราะฉะนั้นคนฉลาดเขาจึงปลูกต้นไม้ไมตรีไว้หน้าบ้าน จะไม่ผูกโกรธกับใครไว้
๓. ให้เพื่อเห็นแก่มนุษยธรรม ตัวอย่างเช่น ให้เพื่อช่วยเหลือคนจน คนพิการ ที่ทำมาหากินไม่ได้ หรือคนเจ็บป่วย คนชราภาพ หรือคนที่ถูกอุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย เป็นต้น

อันสื่อแสดงถึงน้ำใจที่เปี่ยมไปด้วยเมตตาปราณี การให้ทั้ง ๓ อย่างดังกล่าวมา ล้วน เป็นบ่อเกิดของความสามัคคีของหมู่คณะ

ประการที่ ๒ **ปิยวาจา** การพูดให้เขาเกิดความสามัคคี หรือพูดให้คนฟังเกิดเมตตาจิต คำพูดของคนเรามีความสำคัญมาก ลมอะไรจะร้ายแรงเท่ากับลมปาก ลมปากนี้ร้ายแรงยิ่งกว่าลม ภายนอก พูดให้เขาโกรธกันได้ พูดให้เขารักกันได้ พูดให้เขาดีใจก็ได้ พูดให้เขาเสียใจก็ได้ ของ ร้อน ๆ เช่น น้ำร้อน เอาลมปากเป่าบ่อย ๆ ก็เย็นได้ เทียนแข็ง ๆ เอาปากเป่าบ่อย ๆ ก็ยังอ่อนตัว ได้ เป็นต้น ในหนังสือนิทานสุภาสิต เล่าถึง โคนันทวิศาลที่ได้ฟังเจ้าของพูดไม่เพราะเลยหมด กำลังใจ ไม่ยอมลากเกวียน ๕๐๐ เล่มไป เจ้าของต้องแพ้นั้นแก่เศรษฐี แต่ภายหลังเจ้าของพูด ไพเราะ โดยใช้คำพูดไพเราะนี้เอง โคนันทวิศาลใจลากเกวียน ๕๐๐ เล่มไปได้ ผลสุดท้ายเจ้าของ กลับชนะเศรษฐี ได้ทรัพย์มากกว่าเดิมอีก ก็พอเป็นอุทาหรณ์ว่า พูดดีเป็นเงินเป็นทอง ถ้าพูดไม่ดีก็ เสียข้าวของ โปรดนึกไว้เสมอว่า คนที่อากัฏฐ์ อับโชคก็คือคนพูดดีไม่เป็น

ประการที่ ๓ **อิตถจริยา** การประพฤติปฏิบัติบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ แต่ประโยชน์ตัว ที่เราต้องการจะบำเพ็ญนั้น จะต้องไม่เป็นไปเพื่อเบียดเบียนคนอื่นและไม่ขัดต่อศีลธรรมและกฎ ของหมู่คณะ หรือกฎหมายประเพณีวัฒนธรรมของสังคม คนเราที่อยู่ร่วมกันได้ไม่แตกแยกกัน เพราะมีตัวประโยชน์เชื่อมประสานเอาไว้

ประการที่ ๔ **สมานัตตตา** ได้แก่ การวางตนให้เหมาะสมกับฐานะตำแหน่งหน้าที่การงาน เหมาะกับสถานภาพของตนเอง เหมาะสมกาลเทศะ คุณธรรมทั้ง ๔ ประการ คือ

๑. โอบอ้อมอารี
๒. วจีไพเราะ
๓. สงเคราะห์ประชาชน
๔. วางตนพอดี

ย่อมมีอานุภาพสร้างความสามัคคีได้อย่างแท้จริง

(๔) ข้อที่ว่า **วิธีการที่จะปลุกรักษาความสามัคคีเอาไว้ได้** การที่หมู่คณะจะเป็นครอบครัว กิติ ระดับหมู่บ้านกิติ ระดับอำเภอ กิติ ระดับจังหวัด ตลอดจนถึงระดับประเทศชาติ นั้น จะรักษา ระดับความสามัคคีไว้ได้ดีนั้นมีคุณธรรมอยู่ ๒ ประการ

๑. ต้องมีความประพฤติที่เรียกว่าศีลเสมอกัน
๒. ต้องมีความเห็นสอดคล้องกัน มีความเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ถ้ามีคุณธรรม ๒ ประการคอยควบคุมอยู่ ความสามัคคีของหมู่คณะก็ดำรงอยู่ได้ ถ้าขาด คุณธรรมดังที่กล่าวมา ยากนักที่จะรักษาความสามัคคีไว้ โดยเฉพาะทิวฎี ในที่นี้หมายถึงเอา มิฉฉาทิวฎี ถ้าเกิดขึ้นในหมู่คณะใดก็สามารถทำลายความสามัคคีของหมู่คณะนั้นได้ เพราะเหตุนี้ มรรคมีองค์ ๘ พระพุทธเจ้าจึงวางทิวฎีไว้เบื้องต้นว่า สัมมาทิวฎี ความเห็นชอบ ซึ่งมีความหมาย ตรงข้ามกับคำว่า มิฉฉาทิวฎี คือความเห็นผิดจากกฎของศีลธรรม จากกฎของกรรม ความชั่วทั้ง มวล หรือความไม่ปรองดองกันมีมิฉฉาทิวฎีเป็นตัวนำ เช่น พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราพระตถาคต มองไม่เห็นธรรมอื่นสักข้อหนึ่งที่มีโทษมากเหมือนมิฉฉาทิวฎีคือความเห็น

ผิด “คุณกริกษุทั้งหลาย บาบอกุลศรธรรมทั้งหลายมีมิฉนาทิกฐิเป็นตัวนำเป็นต้น แต่ตรงกันข้าม พระพุทธเจ้าท่านตรัสอีกว่า “บรรดาคุณทั้งหลายในโลกนี้ เช่น คุณของพ่อแม่ ครูอาจารย์ หรือ แม้แต่คุณของธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์ให้แสงสว่าง คุณของต้นไม้ให้ความร่มเย็น เป็นต้น ที่จะ ช่วยกันป้องกันภัยต่าง ๆ มีอุทกภัย วาตภัย ยังสู้คุณธรรมคือสัมมาทิฐิความเห็นชอบไม่ได้

เพราะฉะนั้น คุณธรรม ๒ ประการ คือ

๑. ความประพฤติคือศีล

๒. ความเห็นสอดคล้องกันความเห็นร่วมกัน ที่เรียกว่า สัมมาทิฐิ เป็นตัวที่จะปลุกรักษา ความสามัคคีเอาไว้ได้

พอสรุปได้ว่า ท่านที่หวังความเจริญรุ่งเรืองแก่ตัวเอง ตลอดถึงความ เป็นกลุ่มเป็นก้อนของ หมู่คณะจงละความเห็นแก่ประโยชน์ตัวเอง ละทิฐิมานะ ละอิจฉาริษยาอาฆาตกัน แล้วปลูกต้น สามัคคีให้มากขึ้นภายในหมู่คณะ เมื่อทุกคนต่างสมัครสมานสามัคคี กลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกัน อยู่ร่วมกันด้วยความร่มรื่น ชื่นใจ ซาติก็ดี ศาสนาก็ดี ถ้าประชาชนและศาสนิกชนต่าง สามัคคีกัน ใครมีหน้าที่อย่างไรก็ปฏิบัติไปตามหน้าที่ มีความเห็นอกเห็นใจกัน ไม่เบียดเบียนกัน ต่างช่วยกันส่งเสริมชาติ ศาสนา หมู่คณะของตัว ด้วยความรัก เมื่อเป็นเช่นนี้ ชาติ สังคม หมู่คณะ ก็จักเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้า สมกับเถรภาชิตข้างต้นที่ว่า สพฺเพสํ สงฺฆภูตานํ สามคฺคี วุฑฺฒิ สาธิกา ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะ ยังความเจริญให้สำเร็จได้

ขออำนาจพระราชกุศลทั้งที่สมเด็จพระบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล น้อมถวายด้วยพระทัยที่ประกอบด้วยพระกตัญญูตเวทิตาคุณนี้ จงสัมฤทธิ์เป็นมหิทธิวิบากสมบัติ แต่สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี สมดังพระราชปณิธานทุก ประการ ฯ

อนึ่ง ขออำนาจพระสัมมาสัมพุทธะ ขออำนาจพระสัทธรรม ขออำนาจพระสงฆ์ และ ขออำนาจพระราชกุศลบุญราศีส่วนทักษิณานุประทาน จงโปรดอภิบาลสมเด็จพระบพิตร พระราชสมภารเจ้าทั้ง ๒ พระองค์ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ และพระบรมวงศานุวงศ์ในพระบรมราช จักรวงศ์ ทั้งพระราชสมบัติ ทั้งสยามรัฐมณฑล ทั้งมหาชนชาวสยาม ผู้มีความเลื่อมใสใน พระพุทธศาสนา ให้ทรงปราศจากอนิฏฐารมณ์ คือ ทุกข์ โศก โรค ภัย อุปสรรค ศัตรู อุบัติวันตราย ทุกประการ และให้ทรงประสบอิฏฐารมณ์ คือ ความสำราญเบิกบานแจ่มชื่น ความอาหาญ ความ มีชัย ความผ่องใสสวัสดิ์ปลอดภัยไปร่งนานัปการ พร้อมทั้งทรงพระชนมายุยืนนาน ทรงพระพรณ ชัชวาลไพโรจน์ควรเลื่อมใส ทรงประสบสุขทั้งทางพระราชวรกาย ทั้งทางพระราชหฤทัยอันไพบุลย์ ทรงเพิ่มพูนกำลังพระวรกาย กำลังพระปรีชา กำลังพระราชทรัพย์และกำลังพระราชวรฤทธิ ทุกเมื่อ เพื่อทรงอภิบาลประเทศชาติ ราชสกุลวงศ์ พระพุทธศาสนา และประชาราษฎร์ให้สถิต สถาพร เจริญยิ่งใหญ่ตลอดนิรันดรกาล

สิทธิธรรมตถุ สิทธิธรรมตถุ

เอตสฺมี รตนตตยสฺมี

สิทธิธรรมตถุ อิหิ ผล

สมปสาทนเจตโส.

ขอผลที่ตั้งปณิธานนี้ จงเป็นผลสัมฤทธิ์ จงเป็นผลสัมฤทธิ์ จงเป็นผลสัมฤทธิ์ แต่สมเด็จบรม
บพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้มีพระราชมนัสเลื่อมใสในพระรัตนตรัยทุกประการ
รับพระราชทานถวายวิชันาพระธรรมเทศนา ในสามัคคีธรรมกถา เป็นปสาทนียกถานุ
โมทนา สมควรแก่เวลา ด้วยประการฉะนี้ ฯ

ขอถวายพระพร

ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร สำนักพระราชวัง
โทร. ๐ ๒๖๒๓ ๕๕๐๐ ต่อ ๓๑๐๓-๔
www.brh.thaigov.net/